

Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Философия жана саясий-укуктук изилдөөлөр институту, К. Карасаев атындагы Бишкек гуманитардык университети жана Кыргыз-Түрк «Манас» университетинин алдындагы философия илимдери боюнча докторлук (кандидаттык) диссертацияларды жана маданият таануу боюнча кандидаттык диссертацияларды коргоочу Д.09.16.534 Диссертациялык кеңешине философия илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн көрсөтүлгөн **Салимов Рустамбек Шухратбековичтин** 09.00.11 – социалдык философия адистиги боюнча жазылган **«Кыргызстанда демократиянын калыптануу өзгөчөлүктөрү: философиялык анализ»** аттуу кандидаттык диссертациясына расмий оппонент, философия илимдеринин доктору, профессор **Э.С. Орозалиевдин**

П И К И Р И

Объективдүү шарттарга байланыштуу Кыргызстан акыркы мезгилдерде сырткы күчтөрдүн таасиринин натыйжасында бир цивилизациялык абалдан экинчисине өтүүгө мажбур болууда. Бүгүнкү социомаданий кырдаалда өлкөбүз базар мамилелерин калыптандырууга багытталган жарандык коомду куруу менен байланышкан жаңы сапаттык абалга өтүүдө. Жогоруда айтылгандар Кыргызстандын бүгүнкү күндөгү демократиялык өнүгүү проблемаларынын булагын иликтөөдө ушул мезгилге чейин басымдуулук кылып келген жана учурдагы реалдуулукка таянган социологиялык мамиле менен эле чектелип калбастан, этносубуздук мурунку тарыхын жана маданий-цивилизациялык өзгөчөлүктөрүн талдоо зарылдыгын белгилейт.

Диссертациянын негизги максаты болуп Кыргызстандагы тарыхый жана маданий-цивилизациялык айырмачылыктар менен шартталган демократиялык процесстердин калыптануу өзгөчөлүктөрүн философиялык талдоо саналат.

Белгиленген максатка ылайык иштин төмөнкү милдеттери аныкталды:

- демократия түшүнүгүн маданий-цивилизациялык өңүттөн философиялык талдоо;
- демократиянын маңызын жана карама-каршылыктарын изилдөө;

- мамлекетибиздеги демократиянын салттуу, маданий-цивилизациялык негиздерин аныктоо;
- кыргыз элинде байыркы мезгилден эгемендүүлүккө чейинки демократиянын калыптануу спецификасын тактоо;
- азыркы Кыргызстандын демократиялык өнүгүү өзгөчөлүктөрүн иликтөө.

Кыргызстанда демократиянын калыптануу өзгөчөлүктөрүн талдоого алган комплекстүү философиялык изилдөөлөр аз. Изилдөөнүн илимий жаңылыгы катары төмөнкү жоболорду белгилөөгө болот:

- демократия феномени өнүгүүнүн натыйжасы катары талдоого алынды;
- демократиянын маңызы жана карама-каршылыктары этностун менталитетин эске алуу менен аныкталды;
- Кыргызстанда демократиянын калыптанышындагы салттуулуктун ролу изилденди;
- байыркы мезгилден тартып эгемендүүлүккө чейинки кыргыз мамлекеттүүлүк шартындагы демократиянын калыптанышы аныкталды;
- азыркы Кыргызстандагы демократиялык өнүгүүнүн өзгөчөлүктөрү талдоого алынды.

Диссертациялык иштин илимий жаңылыгына коргоого сунушталуучу айрым жоболорду да кошууга болот.

Илимий иштин теориялык мааниси Кыргызстандагы демократиянын өнүгүү абалы жана мүнөзү, демократиялык процесстердин маданий-цивилизациялык негиздери, өзгөчөлүгү жана мүнөзү жөнүндөгү социалдык-философиялык билимдерди кеңейтүүдө жана тереңдетүүдө турат. Диссертациядагы социалдык-философиялык концепция иретинде жалпыланган теориялык-методологиялык нуктагы натыйжаларды демократиянын азыркы абалын талдоодо, анын келечектеги өнүгүү

тенденциясы менен байланышкан проблемаларды өздөштүрүүдө, чечмелөөдө колдонууга болот.

Диссертациялык изилдөөнүн материалдарын жана жыйынтыктарын, ошондой эле анын теориялык-методологиялык принциптерин социалдык философия, маданият таануу, маданият жана саясат философиясы, маданият теориясы, глобалистика, дүйнөлүк маданият тарыхы боюнча атайын курстарды окутууда пайдаланууга мүмкүн.

Диссертациянын материалдарын ЖОЖдогу жогоруда көрсөтүлгөн предметтер боюнча лекциялык курстарда колдонууга болот. Андан тышкары аларды аталган тематика боюнча кийинки изилдөөлөргө негиз катары колдонуу мүмкүн. Изилдөөнүн теориялык жана методологиялык принциптерин, корутундуларын, натыйжаларын Кыргызстандагы демократияны түзүү маселелери боюнча мамлекеттик саясатты иштеп чыгууда пайдалануу жакшы натыйжа берет.

Диссертация киришүүдөн, 5 параграфты камтыган эки баптан, корутундудан жана колдонулган адабияттардын тизмесинен турат.

«Демократия феноменин изилдөөнүн теориялык-методологиялык негиздери» аттуу биринчи бапта демократия маданий-цивилизациялык көз караштан талдоого алынып, анын маңызы, карама-каршылыктуу мүнөзү изилденди.

«Демократия маданий-цивилизациялык кубулуш катары» деп аталган биринчи параграфта демократия маданий-цивилизациялык өнүгүүнүн контекстинде философиялык талдоого алынды.

«Демократиянын маңызы жана карама-каршылыктары» деп аталган экинчи параграфта бул процесстин маңызы жана карама-каршылыктары изилденди.

«Кыргызстандын демократиялык өнүгүшүнүн өзгөчөлүктөрү» аттуу экинчи бапта өлкөбүздөгү демократиянын салттуу, маданий-цивилизациялык негиздери, кыргыз элинде байыркы мезгилден эгемендүүлүккө чейинки

мамлекеттүүлүк шартындагы демократиянын калыптанышы, эгемендүү Кыргызстандын демократиялык өнүгүү өзгөчөлүктөрү талдоого алынды.

«Салттуулук - Кыргызстандагы демократиянын маданий-цивилизациялык негизи» деп аталган биринчи параграфта Кыргызстандагы демократиянын салттуу, маданий-цивилизациялык негиздери философиялык рефлексиянын деңгээлинде иликтенди.

«Кыргыз мамлекеттүүлүк шартындагы демократия (байыркы доордон эгемендүүлүккө чейин)» деп аталган экинчи параграфта кыргыз элинин байыркы мезгилден эгемендүүлүккө чейинки мамлекеттүүлүк шартында демократиянын калыптанышы изилденди.

«Азыркы Кыргызстандын демократиялык өнүгүүсүнүн өзгөчөлүктөрү» деп аталган үчүнчү параграфта өлкөбүздүн учурдагы демократиялык өнүгүүсүнүн өзгөчөлүктөрү талдоого алынды.

Корутундуда диссертациялык изилдөөнүн негизги натыйжалары жана жалпы жыйынтыктары көрсөтүлгөн.

Диссертация бир бүтүндөй логикага ээ, изилденүүчү предметти эпистемологиялык жактан экспликациялаган квалификациялуу иликтөө системасы десек жаңылбайбыз. Диссертациянын мазмуну авторефератта жана талапкердин илимий эмгектеринде толук чагылдырылган.

Жалпысынан диссертация түшүнүктүү тилде жазылган. Бирок айрым сүйлөмдөр арасындагы логикалык байланыштар бекем эместиги байкалат. Негизинен иштин теориялык деңгээли, эмпирикалык базасы оң баага арзыйт. Р. Салимов өзүн калыптанып калган изилдөөчү катары көрсөтө алган. Автореферат диссертациянын мазмунуна туура келет. Ошентсе да диссертацияда айрым кемчиликтер учурай турганын белгилеш керек: 1) демократия маселеси боюнча философ-ойчулдардын көз караштары тереңирээк берилсе жакшы болмок. 2) Автор Кыргызстанда демократиянын калыптанышынын негизги чен-белгилерин, критерийлерин так аныктаса иштин натыйжалуулугу мындан ары да жогоруламак.

Албетте, бул көрүнүш анын жалпы илимий деңгээлин төмөндөтпөйт. Негизинен диссертациянын философиялык деңгээли кандидаттык диссертацияларга коюлган талаптарга жооп берет.

Жогоруда айтылгандарды эске алып, Р.Ш. Салимовдун 09.00.11 - социалдык философия адистиги боюнча жазылган **«Кыргызстанда демократиянын калыптануу өзгөчөлүктөрү: философиялык анализ»** аттуу кандидаттык диссертациясы Кыргыз Республикасынын Жогорку Аттестациялык комиссиясынын талаптарына ылайык келет жана талапкер 09.00.11 - «социалдык философия» адистиги боюнча философия илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын алууга татыктуу.

Расмий оппонент,
философия илимдеринин
доктору, профессор

Э.С. Орозалиев

КОЛУ ТАСТИКТАЙ МЫН
ПОДПИСЬ ЗАВЕРЯЮ
КАДРЛАР БОЛУМУНУН БАШКАРМАСЫ
НАЧАЛЬНИК ОТДЕЛА КАДРОВ
15.12.2016